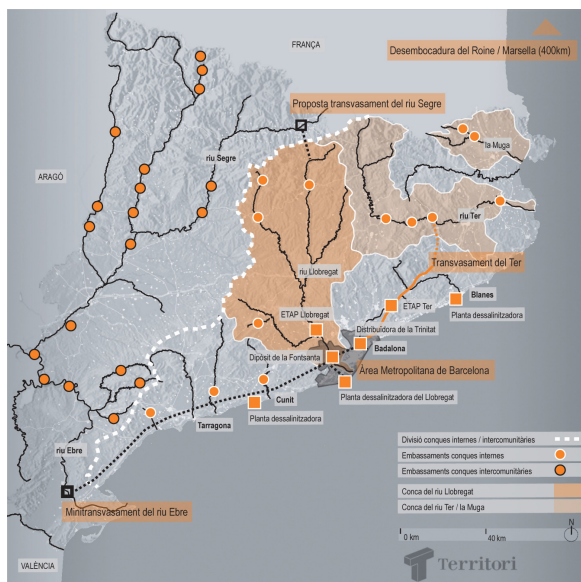

Gestió ambiental > Gestió de recursos hídrics |

ABASTAMENT D'AIGUA A L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA. SEQUERA (2008)

Arnau Urgell

L'episodi de sequera que afecta Catalunya des de la tardor del 2006 s'agreuja i el 4 de febrer de 2008 l'ACA activa la fase d'excepcionalitat 2 a les conques del Ter i el Llobregat. Dies abans transcendia que Agbar estudiava la possibilitat d'abastir l'AMB amb vaixells per evitar les restriccions. El primer vaixell, provinent del Camp de Tarragona, arriba al port de Barcelona el 13 de maig enmig del major episodi de pluges dels darrers tretze mesos. El Govern fins i tot es planteja derogar l'excepcionalitat 2. Finalment aquest pas es fa el 3 de juny, i al cap de dos dies el Govern de l'Estat anul·la el projecte per allargar el minitransvasament de l'Ebre fins a l'AMB.

Antecedents 2007

Des de la tardor del 2006 Catalunya, i especialment a l'àrea metropolitana de Barcelona (AMB), es va viure un greu episodi de sequera. Els embassaments de les conques internes es van

situar a començament del 2007 al 50% de la seva capacitat, i el mes d'abril es declarava la fase d'excepcionalitat 1 del Decret de sequera a la conca del Llobregat. Mesos després la situació s'ampliava també al Ter, conca de la qual es transvasen 8 m³/s cap a l'AMB (**TRANSVASAMENT DE LA CONCA DEL TER A L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA**). El mes de novembre del 2007, el conseller de Medi Ambient i Habitatge (DMAH), Francesc Baltasar (Iniciativa per Catalunya-Verds, ICV), ja parlava de la "pitjor sequera de la història"; el Govern va prorrogar el Decret de sequera i va decidir tirar endavant obres previstes pel procediment d'urgència per un valor de 163 MEUR.

L'inici del 2008 no va suposar l'arribada de pluges i el 4 de febrer l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) activava la fase 2 d'excepcionalitat a les conques del Ter i del Llobregat. L'única prioritat esdevenia l'aigua d'abastament i quedava prohibit el reg de jardins i zones verdes, omplir piscines i fonts i netejar els carrers.

Vaixells per evitar restriccions

El 10 de gener transcendia que Aigües de Barcelona (Agbar) estudiava per encàrrec del DMAH la possibilitat d'abastir l'AMB amb vaixells amb la finalitat d'evitar les restriccions. L'aigua podria procedir de la dessalinitzadora de Carboneras (Almeria), del Roine (França) i del minitransvasament de l'Ebre (**TRANSVASAMENT DEL CONSORCI D'AIGÜES DE TARRAGONA A L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA**). Des de Convergència i Unió (CiU), el diputat Ramon Espadaler considerava que era una mostra "de la nefasta política de gestió de l'aigua que en fa el tripartit". Imma Mayol (ICV), regidora de Medi Ambient de l'Ajuntament de Barcelona, afirmava que "tant de bo no s'hagués d'utilitzar aquest recurs, però que calia estar preparats".

En aquest sentit, el 15 de gener el DMAH va anunciar cinc noves obres d'urgència per garantir l'abastament a l'AMB per un valor de 23 MEUR. Les actuacions servien per recuperar 3,7 hm³ mensuals de pous del Baix Llobregat, del rec comtal i d'altres recursos subterranis del Penedès i el Garraf. Mentrestant els embassaments continuaven baixant i se situaven al 25%. Tot i això, Baltasar subratllava que els catalans "estalviaven aigua i l'estalviaven bé".

Al final de gener, el president de l'Empresa Municipal d'Aigües de Tarragona (EMATSA), Ferran Sánchez Camins (Partit dels Socialistes de Catalunya, PSC), manifestava el compromís "d'enviar un vaixell diari a Barcelona si calia". Concretament serien un màxim de 20.000 m³ d'aigua de diversos pous de la ciutat que no s'utilitzaven o no s'explotaven a ple rendiment. EMATSA adequaria amb el finançament de l'ACA la canonada que el 1995 es va construir fins al port per dur l'aigua en vaixell a Mallorca. El diputat de CiU Joan Miquel Nadal recordava que els pous servien "perquè en cas de fallida del minitransvasament es pogués garantir l'abastament de Reus i Tarragona".

Mentrestant també avançaven les obres al port de Barcelona per rebre l'aigua en vaixells. El director general d'Agbar, Leonard Carcolé, va explicar que l'aigua potable, procedent primer de Tarragona i més tard d'Almeria, s'enviaria cap a un dipòsit de Cornellà, abans de distribuir-la. En canvi la del Roine, prepotable, s'abocaria al Llobregat i es tractaria a l'estació de tractament d'aigua potable (ETAP) de Sant Joan Despí. El Govern mantenia que el primer vaixell arribaria al maig, mentre que les restriccions les situava per al final d'estiu, amb els embassaments al 15%. Per la seva banda, l'alcalde de Barcelona, Jordi Hereu (PSC), deia que hauria volgut "estalviar-se" la imatge dels vaixells però que la preferia abans que els talls. El 25 de febrer l'Ajuntament de Tarragona aprovava amb els vots de l'equip de govern (PSC i Esquerra Republicana de Catalunya, ERC) enviar aigua dels pous cap a l'AMB, a un preu d'1 €/m³ i amb un màxim anual de 4,4 hm³. També des del consistori de Reus es veia amb bons ulls la possibilitat de cedir aigua dels seus aqüífers.

Pèrdues a Badalona

El diari El Punt va publicar el 27 de febrer que al barri del Canyet (Badalona) la canonada d'Aigües Ter Llobregat (ATLL) perdia diàriament 432.000 litres. L'aigua es barrejava amb la procedent de la mina del Canyet. El consistori badaloní, coneixedor de la fuga, va afirmar que havia adreçat fins a tres cartes per demanar a l'empresa pública que solucionés l'avaría o, si més no, aprofités l'aigua que es perdia. En l'editorial del rotatiu es criticava que aquest cabal representava el 10% de l'aportació de noves mesures d'emergència anunciades pel Govern dies enrere.

Al cap de poques hores el DMAH i ATLL feien públic un comunicat en el qual consideraven que la informació era errònia, ja que rebaixaven la fuga a la meitat –de 18.000 a 9.000 l/h– i recordaven que el cabal perdut representava el 0,05% de les actuacions d'emergència. També advertien que bona part de l'aigua no era potable ja que procedia de la mina. Finalment recordaven que ATLL estava executant el desdoblament d'una canonada construïda a la dècada dels seixanta. El projecte reduiria el percentatge de pèrdues de la xarxa regional del 4 al 2% i permetria estalviar 4 hm³ anuals.

Dos dies després l'Associació de Veïns del Canyet va presentar una denúncia a la fiscalia de Medi Ambient contra l'ACA. L'entitat veïnal, presidida per Miquel Jurado, regidor del Partit Popular (PP) a l'Ajuntament de Badalona, ja havia avisat de diverses pèrdues a la zona en més d'una ocasió. El mes d'abril van començar uns treballs per aprofitar la fuga en reg de jardins i neteja de carrers.

Entre els vaixells, el Segre i l'Ebre

El 12 de març transcendia que el Govern podia preparar un transvasament del riu Segre al riu Llobregat des de Prats i Sansor (la Cerdanya) a través del túnel del Cadí (**TRANVASAMENT DE LA CONCA DEL SEGRE A L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA**). La proposta per evitar les restriccions a l'AMB a la tardor no va tenir el suport de l'Estat. Finalment, un mes després, ambdues administracions acordaven la interconnexió de la xarxa del Consorci d'Aigües de Tarragona (CAT) amb la d'ATLL per fer arribar el minitransvasament de l'Ebre a la demarcació de Barcelona.

A començament d'abril els preparatius per fer arribar aigua amb vaixells continuaven. Francesc Baltasar va explicar que serien deu vaixells, cinc de Tarragona i cinc de Marsella mentre que l'opció de Carboneras no s'activaria fins a l'agost. L'aportació mensual seria de 2,6 hm³. Per altra banda va explicar que també estudiaven enviar aigua amb tren cap a l'AMB. Concretament quatre viatges diaris que equivaldrien a un vaixell al cap d'una setmana. Una vegada més s'anunciaven noves mesures per disposar de recursos addicionals per abastir la població. Concretament es tractava de recuperar pous al Garraf, el Maresme i al Vallès Oriental i Occidental –un global de 12 hm³/any– amb un cost de 7,55 MEUR. Mentrestant, els embassaments continuaven baixant i se situaven al 20,3%.

El 8 d'abril representants de tots els partits polítics de l'Ajuntament de Reus van reunir-se amb Unió de Pagesos (UP). El sindicat pretenia "paralitzar les extraccions dels pous del Camp de Tarragona" per evitar una situació similar abans de disposar el minitransvasament de l'Ebre: "salinització dels aqüífers, talls i nitrats" segons va afirmar Pere Guinovart. També el consell d'alcaldes del Baix Camp s'oposaven a la mesura i va acordar demanar a l'ACA que no s'enviés aigua a l'AMB "mentre no s'acredités que el subministrament per beure i regar estava garantit".

Per la seva banda, l'alcalde tarragoní, Josep Fèlix Ballesteros (PSC), anunciava que la canonada del port per omplir els vaixells seria reversible per tal de rebre aigua, si hi havia un incident amb el minitransvasament de l'Ebre.

Pluges i primers vaixells cap a Barcelona

Els darrers dies d'abril va tornar a ploure amb certa intensitat després de molts mesos. Els embassaments de les conques internes havien passat de vorejar el 20% a pràcticament arribar al 25% en pocs dies. Aquest fet va permetre al conseller del DMAH anunciar que la fase d'emergència s'endarreria com a mínim fins a començament de juny. Mentrestant, la gran campanya de sensibilització ciutadana havia fet efecte i el consum a l'AMB s'havia estabilitzat en 110 litres per persona i dia, un dels més baixos d'Europa.

El 29 d'abril el Congrés dels Diputats va aprovar el reial decret que permetia allargar el minitransvasament fins a l'AMB. Amb aquest nou escenari –anteriorment l'aigua de l'Ebre no podia sortir de la demarcació tarragonina– el

president del CAT, Daniel Pi (ICV), va afirmar que ja era “jurídicament possible” que els vaixells també transportessin aigua del minitransvasament i no només dels pous del Camp. Des del consistori tarragoní es valorava la mesura positivament ja que “els pous esdevenien menys imprescindibles”.

El 10 de maig UP juntament amb la Plataforma del Baix Gaià i la plataforma de Tarragona L'Aigua no ens la Prendran van aplegar un centenar de persones en contra de l'enviament de vaixells, dos dies abans del primer viatge. Al llarg de tres dies es van produir les pluges més importants dels darrers tretze mesos al Principat fet que va provocar que les reserves arribessin al 29%. El mateix dia que arribava el primer vaixell al port de Barcelona es feia públic que el Govern podria aixecar les restriccions de regar jardins i omplir piscines, ja que es podria passar de l'excepcionalitat 2 a la 1.

Per aquest motiu l'alcalde tarragoní va ordenar a l'empresa EMATSA que aturés l'extracció d'aigua dels pous. Mentrestant, l'Ajuntament de Reus feia el pas contrari i posava a disposició de l'ACA onze pous i mines. El dia 16 de maig el DMAH va rectificar i va anunciar que no aixecaria les restriccions, fet que va suposar que Ballesteros revoqués la seva decisió.

El maig va continuar sent molt plujós i el dia 20 les reserves de les conques internes se situaven en el 38,4%. Aquell mateix dia arribava al port el primer vaixell provinent de Marsella i la ministra de Medi Ambient i Medi Rural i Marí (MARM), Elena Espinosa, llançava el primer senyal oficial per derogar el reial decret que permetia la interconnexió. Al cap d'una setmana era el president de la Generalitat, José Montilla (PSC), qui la descartava, i finalment el decret quedava en paper mullat el 5 de juny.

La fi de la sequera

El 26 de maig el DMAH anunciava que no podria donar per tancat l'episodi de sequera fins que els cinc embassaments de les conques internes arribessin al 58%, és a dir, que tinguessin unes reserves de 350 hm³. Anteriorment el lliandar per sortir de la fase d'excepcionalitat 2 estava en el 50%. Amb aquest context l'alcalde tarragoní anunciava que no sortiria més aigua del Camp tot i que el Govern tenia contracte en vigor fins al mes d'agost.

Finalment el 3 de juny el Govern va modificar el Decret de sequera, i les conques del Ter i el Llobregat van passar d'excepcionalitat 2 a 1. Francesc Baltasar va afirmar que amb la situació actual –els pantans ja estaven al 52%– Catalunya es trobava en un estat que li permetia “fer vida normal”, però va apostar per seguir “fent cures” per tal de “no recaure”. Així mateix, va anunciar que s'anul·lava el transport d'aigua amb vaixell des de Tarragona però es mantenia el de Marsella. Segons Baltasar treballarien per rescindir un contracte firmat fins al 15 d'agost. Finalment els pous de Tarragona només havien servit per omplir dos vaixells, ja que els altres vint que havien salpat del port contenien aigua de l'Ebre.

El 19 de juny, el conseller Baltasar es va enfrontar a una petició de reprovació per part de CiU per la gestió de la sequera. Els tres grups que donen suport al Govern van votar-hi en contra.

El 10 de desembre es va celebrar a Barcelona la primera sessió de la Taula de l'Aigua, organisme de debat que substituïa la Taula de la Sequera. Dies després, el Govern feia balanç de la situació. Els embassaments de les conques internes havien continuat augmentat les reserves fins al 72%. Tanmateix, la situació continuava sent crítica a la conca de la Muga, que amb el 22% de reserves es mantenia en excepcionalitat 2. El cost de l'episodi de sequera es xifrava en 500 MEUR, dels quals 389 corresponien a mesures estructurals.

L'any es va tancar amb el Decret activat tot i que les pluges dels darrers dies van permetre l'embassament de Boadella, a la conca de la Muga, situar-se per sobre del 40%. Les previsions indicaven que el Decret es podria derogar el mes de gener.

Les dessalinitzadores, la solució

Al llarg de la crisi de la sequera, des del DMAH i l'ACA es recordava que qualsevol actuació –el transvasaments del Segre o de l'Ebre– havia de permetre evitar les restriccions abans de la posada en funcionament de la **DESSALINITZADORA DEL LLOBREGAT**. Aquesta infraestructura, que produirà 60 hm³ anuals, està previst que entri en servei el maig del 2009. A banda, l'ACA va adjudicar la duplicació de la planta Tordera 1 (Blanes) –de 10 a 20 hm³ anuals– i projectava dues instal·lacions més a Blanes i a **CUNIT**. Segons el secretari general d'ICV, Jordi Guillot, l'aposta per la dessalinització permetria “superar i deixar enrere la vella política de l'aigua basada en transvasaments”. En canvi des de la Plataforma en Defensa de l'Ebre (PDE) es continuava desconfiant del projecte de Cunit i reclamaven que s'acostés més a Tarragona per evitar que servís com a interconnexió de xarxes. Coincidia amb aquesta posició, el diputat Joan Miquel Nadal (CiU), que ho qualificava de “transvasament encobert”.

Al final d'abril, el president del CAT, Daniel Pi, va proposar que la interconnexió també s'adequés per fer arribar l'aigua dessalinitzada de Cunit tant al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre com a l'AMB. Un mes després, amb la interconnexió a punt de ser derogada, l'alcalde de Tarragona, Josep Fèlix Ballesteros, insistia que calia construir una canonada que connectes la nova dessalinitzadora de Cunit a la xarxa del CAT “per reduir la pressió

sobre l'Ebre". Finalment, el 28 de maig el president José Montilla va descartar la canonada entre Tarragona i Olèrdola i va plantejar oficialment que es podria reconvertir per donar servei a la nova dessalinitzadora.

El director de Planificació de l'ACA, Gabriel Borràs, també va recordar setmanes més tard que la nova infraestructura –que es posaria en servei el segon semestre de 2010– permetria abastir bona part del Penedès, que actualment bevien aigua del Llobregat. D'aquesta manera, la dessalinitzadora també alliberaria part dels recursos de la xarxa d'ATLL. Borràs va afegir que entre desembre i gener del 2008 s'adjudicaria l'obra, que costaria uns 85 MEUR i que tindria una capacitat de tractar 60 hm³ anuals. En una primera fase només aportaria a la xarxa 20 hm³.

El mes de desembre l'ACA iniciava el tràmit, amb la licitació de la redacció del projecte i de l'estudi d'impacte ambiental, per construir la segona dessalinitzadora de la Tordera a Blanes. La previsió és que entri en servei el 2012 amb una producció de 60 hm³.

L'alternativa Roine

L'episodi de sequera va posar més que mai sobre la taula l'alternativa d'abastir l'AMB amb l'aigua del Roine. Es tracta d'un projecte defensat especialment per CiU. El mes de febrer el diputat Jordi Xuclà recordava que l'1% de l'aigua del riu occità permetria alliberar aigua del Ter i recuperar el seu cabal ecològic. Xuclà va lamentar que el tripartit hi estigués en contra i recordava que el PP s'hi oposava perquè consideraven que era "la independència hídrica de Catalunya".

Setmanes més tard, mentre el Govern apostava pel Segre, Josep Antoni Duran i Lleida (CiU) insistia que calia transportar "l'aigua des de l'Europa humida". En aquest sentit assegurava que hi havia una empresa que estava disposada a tirar endavant el projecte a "cost zero" i que només caldria pagar el subministrament. A proposta dels nacionalistes, el president José Luís Rodríguez Zapatero (PSOE) es va comprometre a estudiar l'opció Roine. José Montilla va treure importància a l'anunci i va considerar aquesta alternativa com una "broma de mal gust", ja que caldrien catorze anys d'obres, i va afegir que calia trobar una solució d'emergència. Dies després, CiU detallava la proposta: 300 hm³ anuals i una inversió de 950 MEUR. Mentrestant, el ministre francès d'Agricultura, Michel Barnier, reiterava que no havien rebut cap "demanda oficial" per part del Govern espanyol. Al final de juny, el president de la regió Llenguadoc-Rosselló, George Frêche, va aprofitar una cimera amb Montilla per oferir aigua del Roine. Frêche va recordar que el 2010 començarien les obres per fer arribar l'aigua a Perpinyà però que calia una proposta catalana i espanyola abans que finalitzés el 2008. Montilla va agrair l'ofertament però va recordar que l'aposta de la Generalitat eren les dessalinitzadores.

El mes d'octubre el MARM anunciava que havia demanat la col·laboració d'experts de les universitats de Barcelona (UB), Alacant, Madrid, Valladolid i Saragossa per elaborar l'estudi de viabilitat del transvasament del Roine. Segons el secretari d'Estat de Medi Rural i Aigua, Josep Puxeu, es donava resposta al requeriment que CiU havia fet a la primavera. Dies després la vicepresidenta María Teresa Fernández de la Vega (PSOE) feia un gir discursiu i "no descartava" els transvasaments "si eren econòmicament i ambiental viables", fins i tot, el del riu occità. Al final de novembre, el president Montilla tornava a descartar l'ofertament de les autoritats del Llenguadoc-Rosselló amb l'argument que les infraestructures planificades per la Generalitat ja estaven molt avançades.

Més informació

www.gencat.cat/aca

Continguts relacionats

[Abastament d'aigua a l'àrea metropolitana de Barcelona. Sequera](#)